Bogdan Łazarkiewicz

„Orlęta Lwowskie" we Wrocławiu

„Orlęta Lwowskie" to młodzi obrońcy polskiego Lwowa w czasie wojny polsko-ukraińskiej w latach 1918––1919 i polsko-bolszewickiej w 1920 r. – dzieci patriotycznego zrywu, polegli za Ojczyznę. W walkach brało udział ok. 1400 młodocianych obrońców, najmłodszy z nich miał 9 lat.

Z inicjatywy prof. Jana Kmity, rektora Politechniki Wrocławskiej oraz uchwały Senatu Politechniki w 1988 r. powstał Komitet Budowy Pomnika Orląt Lwowskich, w skład którego weszli członkowie Komitetu Honorowego i Obywatelskiego. Przedstawicielem Senatu Akademii Medycznej przy Komitecie Budowy został prof. Adam Masztalerz. Ustalono, że pomnik powstanie na cmentarzu parafii Świętej Rodziny na Sępolnie przy ul. Smętnej.

11 listopada 1988 r. w 70. rocznicę odzyskania niepodległości Polski odbyła się uroczystość wmurowania kamienia węgielnego (akt erekcyjny) pod pomnik z symbolicznymi prochami pobranymi z miejsca wiecznego spoczynku poległych obrońców Lwowa. Kwaterę Orląt poświęcił Jego Eminencja kardynał Henryk Gulbinowicz. Akt erekcyjny podpisał Jego Eminencja kardynał Henryk Gulbinowicz i dwunastu rektorów wyższych uczelni Wrocławia: prof. Mieczysław Klimowicz (Uniwersytet Wrocławski), prof. Jan Kmita (Politechnika Wrocławska), gen. Leonard Boguszewski (Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Inżynieryjnych), doc. Wiesław Hejno (Wyższa Szkoła Teatralna), doc. Jerzy Jędrzejewski (Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych), prof. Jerzy Juszczak (Akademia Rolnicza), ks. prof. Jan Krucina (Papieski Fakultet Teologiczny), prof. Bogdan Łazarkiewicz (Akademia Medyczna), gen. Janusz Ornatowski (Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Zmechanizowanych), prof. Wiesław Pluta (Akademia Ekonomiczna), prof. Eugeniusz Sąsiadek (Wyższa Szkoła Muzyczna), prof. Zdzisław Zagrobelny (Akademia Wychowania Fizycznego) oraz Zdzisław Zieliński (przewodniczący Towarzystwa Miłośników Lwowa) i ks. dr Stanisław Pikul (proboszcz parafii Świętej Rodziny). Aktu wmurowania kamienia węgielnego dokonali krewni poległych: prof. Anna Szaynok i doc. Andrzej Szaynok.

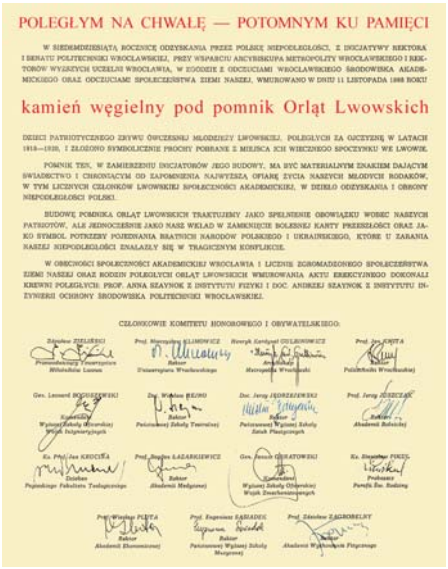

POLEGŁYM NA CHWAŁĘ — POTOMNYM KU PAMIĘCI

kamień węgielny pod pomnik Orląt Lwowskich

Akt erekcyjny z podpisami członków Komitetu Honorowego i Obywatelskiego

Jury konkursu oceniło zgłoszone projekty i w gmachu Politechniki otwarto wystawę makiet pomnika. Do realizacji wybraliśmy projekt artysty rzeźbiarza Jana Sieka, któ-

Uroczystość wmurowania kamienia węgielnego 11 listopada 1991 r. z udziałem rektorów: drugi od prawej prof. M. Klimowicz, trzeci – prof. B. Łazarkiewicz, piąty – prof. J. Kmita oraz kardynał H. Gulbinowicz

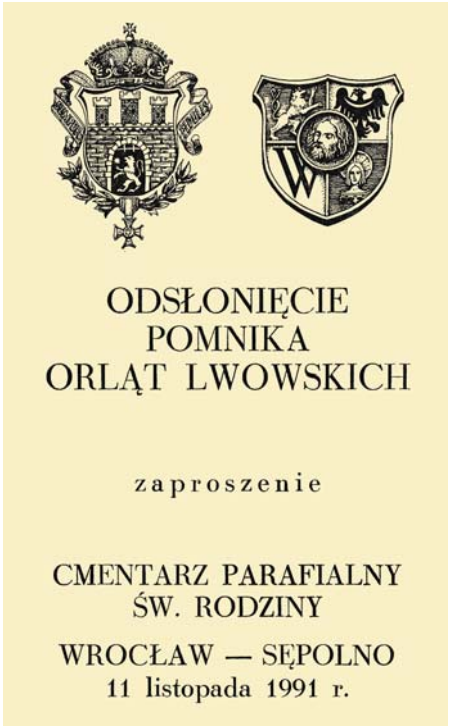

ODSŁONIĘCIE
POMNIKA
ORLĄT LWOWSKICH

zaproszenie

CMENTARZ PARAFIALNY
ŚW. RODZINY
WROCŁAW — SĘPOLNO
11 listopada 1991 r.

Herby Lwowa (z okresu II RP) i Wrocławia na zaproszeniu na uroczystość

ry uzyskał trzecią nagrodę. Forma pomnika była czytelna dla różnych odbiorców, a piękne orły lwowskie nie pozostawiały cienia wątpliwości, co do jego treści.

Idea budowy pomnika Orląt Lwowskich spotkała się z powszechnym poparciem społeczeństwa – nie tylko Wrocławia – poparciem moralnym i wsparciem materialnym.

11 listopada 1991 r. odbyło się uroczyste odsłonięcie i poświęcenie pomnika Orląt Lwowskich na cmentarzu przy ul. Smętnej, a następnie w kościele Świętej Rodziny Jego Eminencja kardynał Henryk Gulbinowicz odprawił mszę św. w intencji poległych za Ojczyznę. W tym roku mija ćwierć wieku, od kiedy pomnik Orląt Lwowskich zagościł na cmentarzu mojej parafii, dając namacalne świadectwo chroniące od zapomnienia patriotyczny zryw lwowskiej młodzieży – harcerzy i studentów, którzy oddali życie za Ojczyznę. Godne przypomnienia jest to, że głównymi inicjatorami i realizatorami powstania tego pomnika były wyższe uczelnie Wrocławia, których twórcami w pierwszych latach po II wojnie światowej była kadra naukowa przybyła ze Lwowa.

Na cmentarzu Świętej Rodziny we Wrocławiu znajduje się również kwatera Armii Krajowej z pomnikiem, gdzie spoczywają prochy 8 żołnierzy Szarego Batalionu „Młot" rozstrzelanych w lutym 1945 r. Tu możemy też spotkać co najmniej kilkanaście grobów pracowników wyższych uczelni Wrocławia, a wśród nich m.in. prof. Lesława Adama, prof. Lesława Czarnieckiego, prof. Tadeusza Czeredy, prof. Tadeusza Dorobisza, prof. Jerzego Gerbera, prof. Hugona Kowarzyka, prof. Zofii Kowarzykowej, prof. Anatola Kustrzyckiego, prof. Michała Masiaka, prof. Hugona Steinhausa, prof. Wincentego Stysia, prof. Leszka Winowskiego.

Pomnik Orląt Lwowskich na cmentarzu przy ul. Smętnej na Sępolnie

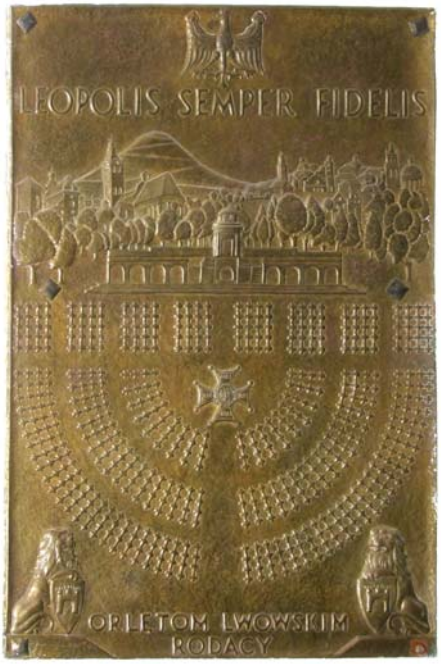

LEOPOLIS SEMPER FIDELIS
ORLĘTOM LWOWSKIM RODACY
– tablica pamiątkowa w kościele przy ul. Sudeckiej na Krzykach

We Wrocławiu, poza pomnikiem Orląt Lwowskich, jest jeszcze drugi trwały ślad w kościele św. Augustyna przy ul. Sudeckiej w postaci tablicy upamiętniającej bohaterstwo obrońców Lwowa.

W okresie PRL-u cenzura nie wyrażała zgody na jakąkolwiek publikację o Lwowie, w której znalazłyby się słowa „cmentarz Obrońców Lwowa" lub „cmentarz Orląt Lwowskich". Do czasu dojścia do władzy Gorbaczowa cmentarz był dewastowany i planowo prowadzono prace niszczenia tej świętej nekropolii. Dopiero w 1989 r. z inicjatywy Ministra Kultury Aleksandra Krawczuka udało się powołać komisję polsko-ukraińską, która miała się zająć opieką nad cmentarzem. Po włączeniu się konsula polskiego we Lwowie uzyskano zgodę od władz miejskich, by firma polska „Energopol", mająca swoją bazę koło Lwowa, mogła 12 maja 1989 r. rozpocząć prace porządkowe i renowacyjne na Cmentarzu Orląt Lwowskich.